

Řízení před ESD

ZASTOUPENÍ STRAN

1. Instituce ES nebo členský stát musí být zastoupeny zmocněncem (agent). Soudu je třeba předložit úřední doklad o jeho jmenování. (ČR: je jmenován *vládní zmocněnec* pro zastupování před ESD, který zastupuje český stát.)

2. Zmocněnci je nápomocen *poradce* nebo *advokát*.

Advokát musí mít oprávnění k výkonu advokátní praxe v členském státu. VŠ profesor práva toto oprávnění nepotřebuje.

3. Osoba (jednotlivec) musí být zastoupen advokátem.

Pro všechny platí: požívají funkční imunity pro řízení (nestíhatelnost pro výroky v řízení). Jejich dokumenty nemohou být zabaveny, mají svobodu vstupu na území příslušných členských států.

V případě nepřístojného chování mohou být z řízení vyloučeni a nahrazeni jinými osobami.

ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ

- Návrh na zahájení řízení (většinou žaloba) musí být písemný a podává se tajemníkovi ESD.

- Náležitosti žaloby: navrhovatel, odpůrce, předmět, co se žádá (forma, tedy rozsudek, petit). Je třeba uvést adresu v místě jednání ESD. Vady návrhu: výzva k odstranění s lhůtou. Nejsou-li vady odstraněny, ESD rozhodne o eventuální nepřijatelnosti žaloby.

- Žaloba je doručena odpůrci (u sporného řízení). Do 1 měsíce tento podá vyjádření k žalobě (žalobní odpověď - replika). Lze opakovat (vyjádření žalobce k replice a odpověď žalovaného na ně). Později již nelze uplatnit další právní argumenty, ledaže by se objevily dodatečně nové skutečnosti.

- Věci se stejným nebo velmi podobným předmětem lze spojovat (rozhoduje ESD) pro účely řízení nebo rozhodnutí (častá praxe).

- Každé podání musí podepsat zmocněnec nebo advokát.

Poté: je stanoven soudce-zpravodaj. Ten podá schůzi ESD předběžnou zprávu, která obsahuje následující doporučení:

- o předběžném šetření (tj. o zjištění skutkového stavu),
- jakému senátu věc přidělit (3-člennému, 5-člennému, velkému, plénu),
- zda je nutné ústní jednání,
- zda se lze obejít bez stanoviska generálního advokáta (GA).

Soud rozhodne o všech bodech tohoto doporučení a přidělí věc konkrétnímu senátu. Senát může vrátit věc Soudu, má-li za to, že by měl rozhodovat početnější senát.

ZJIŠŤOVÁNÍ SKUTKOVÉHO STAVU

Probíhá před ústním jednáním, ale může potom pokračovat. Navrhuje soudce-zpravodaj po slyšení GA. ESD stanoví důkazní prostředky podle skutečností, které je třeba zjistit či prokázat. Než dojde k výpovědi svědka, znalce nebo ohledání místa či věci, je třeba vyslechnout strany.

Důkazní prostředky:

- výpověď stran při osobní účasti,
- žádost o informace a předložení dokumentů (listinné důkazy),
- výslech (výpověď) svědka,
- výslech znalce (přednesení znaleckého posudku),
- ohledání místa, věci.

Důkazy provádí Soud nebo jen soudce-zpravodaj, a to za účasti GA. Důkazy lze později doplňovat.

Výslechy svědků a znalců

Soud může předvolat svědka na jeho žádost, na žádost strany sporu nebo na podnět GA. Strana sporu musí specifikovat, pro jaké skutečnosti a z jakých důvodů má být svědek vyslechnut. Svědkovi může pokládat na návrh strany nebo z vlastní iniciativy otázky předseda senátu, ostatní soudci a GA, jakož i zástupci stran.

Přísaha svědka: *Přísahám, že jsem říkal pravdu, celou pravdu a nic než pravdu.*

Tajemník pořizuje protokol, jehož součástí je svědecká výpověď. Je to její oficiální záznam.

Je-li svědek řádně předvolán a nedostaví se nebo bezdůvodně odmítne výpověď: může mu být udělena pořádková pokuta do výše 5000 EUR a ponese náklady následujícího předvolání.

Znalec: O znalecký posudek požádá znalece Soud a určí jeho předmět a termín jeho zpracování. Strana, která znalecký posudek navrhla, může být požádána o složení jistoty na jeho náklady. Znalci lze klást doplňující otázky.

Přísaha znalce: Přísahám, že jsem svůj úkol splnil svědomitě a nestranně.

Strana sporu může vznést námitky proti znalci pro jeho nezpůsobilost. O námitkách rozhodne Soud.

Tajemník vyhotoví při každém slyšení protokol, k němuž se znalecký posudek přiloží.

ÚSTNÍ JEDNÁNÍ

Ústní jednání lze vypustit na návrh soudce-zpravodaje, GA, pokud žádá ze stran nepodá námitky (běžná praxe).

Ústní jednání svolává a řídí předseda senátu. Může být prohlášeno za neveřejné. Na začátku ústního jednání je přečtena zpráva soudce-zpravodaje.

Poté je dáno slovo zástupcům stran. Dále přednese GA své návrhy (zatím se nejedná o jeho rozhodující stanovisko). Předseda, další soudci a GA mohou pak klást otázky zástupcům stran, svědkům, znalcům.

Každá ze stran se obrací na Soud pouze prostřednictvím svých zástupců!

V závěru ústního jednání podá GA své definitivní stanovisko a předseda senátu jednání uzavře. Důkazní řízení může následně pokračovat, je-li to odůvodněno. Předseda senátu může za tím účelem znovu svolat ústní jednání.

ZÁVĚR ŘÍZENÍ

Soudci (členové senátu) přijímají rozhodnutí na neveřejném zasedání (deliberace), a to prostou většinou hlasů (proto jich musí být vždy lichý počet - je-li počet sudý, nejmladší nehlasuje). Separátní vota nejsou možná, proto menšinoví soudci hlasující proti většině své stanovisko veřejně neodůvodňují a jejich jména nejsou zveřejněna.

ROZHODNUTÍ

Řízení je ukončeno rozhodnutím, které má tyto formy:

- rozsudek (nález - rozhodnutí ve věci samé),
- usnesení o zastavení řízení,
- stanovisko (viz dále).

Náležitosti rozsudku:

- označení stran,
- přehled skutkového stavu,
- základy rozhodnutí (odůvodnění),
- výrok ve věci samé a o náhradě nákladů,
- veřejné vyhlášení.

Rozsudek se vydává v jednom původním vyhotovení (ukládá se u ESD). Strany obdrží ověřené kopie.

Rozsudek je závazný ode dne vyhlášení. Institut právní moci zde neexistuje. V rozsudku lze opravovat případné zjevné chyby.

Rozhodnutí o náhradě nákladů řízení:

Je povinnou součástí každého rozsudku.

Základní zásada: neúspěšná strana zaplatí náklady straně úspěšné, pokud tato o to požádá a pokud spor nevyvolala zbytečně. Při částečném úspěchu si každý hradí vlastní náklady sám. Totéž v případě, kdy žádná ze stran nežádá o náhradu nákladů (nejčastější případ). Vedlejší účastník (viz dále) si hradí své náklady rovněž sám.

Možná je i dohoda o náhradě nákladů mezi stranami. Náklady výkonu rozhodnutí hradí povinná strana.

Soudní poplatek neexistuje, ale ESD bude žádat náhradu zbytečně vynaložených nákladů, které prodražily řízení, jakož i náhradu nákladů nenárokových služeb (kopírování a překlady tam, kde na ně není nárok). O tom rozhoduje tajemník. Hradí se v každém případě svědečné, znalečné apod.

DALŠÍ PROCESNÍ INSTITUTY

Zastavení řízení usnesením

Připadá v úvahu tam, kde strany dosáhly řešení před vlastním rozhodnutím ESD (smír, odvolání svých požadavků). To se ovšem netýká žalob podle čl. 230 (neplatnost aktu sekundárního práva) a podle čl. 232 (nečinnost instituce). Totéž platí pro zpětvzetí žaloby, které je možné.

Zastavení řízení usnesením je možné také v řízení podle čl. 234 (o předběžné otázce), jde-li o tzv. *acte clair* (viz dále).

Přerušování řízení

K přerušování řízení může dojít jen v případě, kdy obdobné věci rozhoduje zároveň ESD a SPS. Rozhodující je rozhodnutí ESD. Toto nelze uplatnit v řízení předběžné otázky.

Urychlené řízení

Na žádost jedné ze stran může předseda senátu výjimečně na základě slyšení soudce-zpravodaje, GA a druhé strany v případě zvlášť urgentní situace rozhodnout o tom, že řízení proběhne zrychlenou formou. Rozsudek je možné přijmout jen po slyšení GA. Zcela výjimečné.

Specifika řízení o předběžné otázce (čl. 68 a 234 SES, 35 SEU)

Návrh národního soudu se podává v jeho jazyce. Zastoupení a přítomnost stran hlavního (tuzemského) řízení se řídí právem národního soudu.

Ústní jednání se nařizuje jen je-li nezbytné.

V případě, kdy odpověď na položené otázky může být jednoznačně vyvozena z předchozí judikatury Soudu (*acte clair*), řízení se zastavuje usnesením, které na tuto judikaturu odkazuje. Je to racionalizační opatření ke snížení počtu zbytečných řízení.

Rozhodnutí (odpovědi na položené otázky) má formu rozsudku. Rozhodnutí o náhradě nákladů náleží národnímu soudu.

Stanoviska ESD

ESD může být požádán o zaujetí stanoviska k souladu mezinárodní smlouvy s právem ES, případně k pravomocem ES při uzavírání smlouvy (čl. 300).

O stanovisko může požádat Evropský parlament, Rada EU, Komise nebo členský stát.

Jazyk řízení

Jazykem řízení je kterýkoli z úředních jazyků ES, tedy i čeština.

Jazyk si volí žalobce. Je-li odpůrcem členský stát nebo jednotlivec, je tímto jazykem jeho jazyk. V řízení o předběžné otázce je tímto jazykem jazyk dotazujícího se soudu.

Jazyk řízení se použije pro písemná a ústní podání, pro protokol a rozhodnutí (rozsudek). Dokumenty předkládané v jiném jazyce je třeba přeložit. Každý členský stát ve svých podáních užívá svůj vlastní jazyk. Pokud jde o svědka nebo znalce, nemohou-li použít jazyk řízení, použijí jiný s překladem.

Autentické znění rozsudku je v jazyce řízení, pokud ESD nepovolí jazyk jiný. Oficiální a jiné dokumenty ESD jsou publikovány především v jazyce francouzském (tradice) nebo anglickém (nejširší uplatnění - viz Internet-CURIA).

Zvláštní formy řízení

Patří sem řízení o předběžných opatřeních a o předběžných otázkách v rámci řízení před ESD, jakož i kontumační rozsudky.

Vedlejší účastník (intervener)

Může jím být instituce ES nebo členský stát, který není účastníkem (stranou) řízení a je na věci byt' i jen nepřímo zainteresován. Smyslem tohoto institutu je umožnit tomuto subjektu účast v řízení a tím možnost předkládat stanoviska.

Nejprve je třeba podat žádost Soudu, k níž se vyjadřují strany. O žádosti rozhoduje předseda senátu. Ten také stanoví, v které části řízení vedlejší účastník své stanovisko může předložit.

Obsahem stanoviska vedlejšího účastníka mohou být pouze vyjádření ke stanoviskům stran, případně nabídky důkazů.

Vedlejší účastník musí být zastoupen stejně jako strana. Dostává veškeré dokumenty vydané v řízení jako strana.

Velmi často využívaný institut.

Mimořádné opravné prostředky

Odporovatelnost rozsudku třetí stranou

Zasahuje-li vydaný rozsudek do práv třetí osoby, může se tato osoba domáhat jeho změny.

Návrh se podává proti všem stranám, a to do 2 měsíců od zveřejnění rozsudku.

Z tohoto důvodu rovněž lze zastavit případný výkon rozhodnutí.

Soud rozhoduje rozsudkem.

Obnova řízení

Objevily-li se nové skutečnosti, účastník (strana) může žádat o změnu původního rozsudku.

Lhůty: subjektivní – 3 měsíce (od doby, kdy se nové skutečnosti žadatel dozvěděl),
objektivní – 10 let od doby vydání napadeného rozsudku.

Návrh se podává opět proti všem stranám. O jeho přijatelnosti rozhoduje Soud rozsudkem. Změna původního rozsudku má rovněž formu rozsudku.

Odvolací řízení proti rozsudku Soudu prvního stupně

Lze se odvolat proti rozsudku SPS, a to do 2 měsíců ode dne jeho vyhlášení. Může tak učinit kterákoli strana, jejímž návrhům nebylo zcela vyhověno. Jednotlivec může odvolání podat jen pokud se ho napadené rozhodnutí přímo týká. Odvolání mohou podat rovněž členské státy nebo instituce ES, které nebyly účastníky řízení.

Odvolat se lze i proti rozhodnutí SPS, jímž se nepovoluje vedlejší účastenství.

Důvody odvolání mohou být jen právní, tj.

- nepřislušnost SPS,
- nedostatky v řízení, poškozující zájmy strany,
- porušení práva ES.

Nelze se odvolat proti rozhodnutí o náhradě nákladů řízení.

Je možno žádat zrušení rozhodnutí SPS. V odvolacím řízení lze rozhodnout jen o věci a v rozsahu, jak byla rozhodována SPS.

Zřejmě neopodstatněné odvolání lze odmítnout usnesením. Ústní jednání lze vynechat, není-li nezbytné.

Návrhem se lze domáhat zrušení rozsudku SPS.

Je-li odvolání shledáno odůvodněným, rozhodne ESD novým rozsudkem.

Interpretace rozsudků

Účastník může žádat o interpretaci vydaného rozsudku. V návrhu uvede, kterého rozsudku a které jeho pasáže se má výklad týkat.

Rozhodnutí o výkladu má formu rozsudku.